

השתלמות מוכרת בסיעוד בתחום בריאות הנפש מבנה ותיאור התכנית לשנת 2024

תיאור כללי של תכנית ההשתלמות:

תכנית זו ממוקדת במאפיינים הייחודיים לטיפול במטופלים המתמודדים עם הפרעות נפשיות במסגרות השונות.

הטיפול בבריאות הנפש עבר תהפוכות ותמורות רבות בשנים האחרונות. השאיפה היא לשלב את המתמודדים במסגרת הקהילה ובמסגרת הטיפול האמבולטורית בדגש על תכנית טיפול מותאמת אישית.

התוכנית מקנה ללומדים ידע, יכולת קבלת החלטות, מיומנויות, וסמכויות בתחום בריאות הנפש, שיאפשרו מתן טיפול מקצועי וכוללני בכל קבוצות הגיל לרבות ילדים ונוער, מבוגרים, קשישים. בקורס יינתן דגש על תהליכי ניהול טיפול וביצוע אומדנים מקצועיים המשפיעים על תוכנית ההתערבות והשיקום של המטופל, כמו גם איתור וזיהוי תופעות לוואי כתוצאה מהטיפול התרופתי, מצבים הדורשים התערבות מיידית, מתן טיפול ראשוני בבעיות אלו והפניית המטופל להמשך טיפול אצל הגורמים המתאימים.

תכנית עיונית (366 שעות לימוד):

התכנית כוללת את התכנים הבאים:

1. פסיכופתולוגיה ייחודית
2. פסיכופרמקולוגיה ועקרונות בניהול הטיפול התרופתי.
3. טיפול כוללני לרבות, ניהול וטיפול בסימנים וסימפטומים.
4. היבטים חוקיים.
5. מיומנויות קליניות מתקדמות.
6. גישות תיאורטיות ושיטות התערבות
7. תחלואה כפולה, שימוש בחומרים פסיכואקטיביים – זיהוי ואיתור מוקדם (באמצעות כלים לזיהוי, אבחון וטיפול כגון: SBIRT (Screening, Brief Intervention, and Referral to Treatment))
8. גישות התערבות מוטיבציוניות והתערבות בקהילה ובמיון.

9. ניהול הטיפול בנפגעי הנפש באשפוז ובקהילה.

10. איכות חיים וקידום בריאות.

התנסות קלינית (224 שעות):

ההתנסות הקלינית תתמקד בלימוד ותרגול קבלת החלטות קליניות הנדרשות לטיפול במצבים שהוגדרו בהתאמה לסמכויותיה של בוגרת ההכשרה בפסיכיאטריה, במיומנויות ייחודיות בתחום, כמפורט בפנקס הפעילויות, בניהול הטיפול במטופל נפגע נפש ומשפחתו.

פעולות המותרות לאחות מוסמכת בעלת תעודת רישום בפסיכיאטריה

פעולות שנוספו לליבת עיסוקה של אחות בריאות הנפש ("פעולות סיעוד")

מספר סידורי	פעולת סיעוד (במסגרת ניהול הטיפול ההמשכי בקהילה)	עיגון בחוזר/תקנות
1	החלטה על עצירה או הפחתה של מתן תרופות נוירולפטיות, נוגדי חרדה, מיצבי מצב רוח ונוגדי דכאון – בהתאם לפרוטוקול פרטני	מנכ"ל 43/2009: מנהל הסיעוד 70/2007
2	החלטה על הוספת מנה חד פעמית של תרופות אנטי פרקינסוניות כעזרה ראשונה בהתאם לפרוטוקול פרטני	מנכ"ל 43/2009: מנהל הסיעוד 70/2007
3	החלטה על מתן חד פעמי של תרופות נוגדות חרדה כעזרה ראשונה, בהתאם לפרוטוקול פרטני	מנכ"ל 43/2009: מנהל הסיעוד 70/2007
4	החלטה על ביצוע בדיקות מעבדה הקשורות לטיפול תרופתי כרוני בהתאם לפרוטוקול פרטני. במקרים בהם אין פרוטוקול פרטני ו/או במקרים בהם נתקלת אחות בשינוי מצב המטופל הנתון בטיפול תרופתי בלא שקיימת התייחסות בפרוטוקול פרטני כיצד יש לנהוג במצב זה, הרי שבמקביל להפנייתו של המטופל לרופא, רשאית האחות להחליט בהתאם לפרוטוקול הטיפולי המקובל בתרופה, על ביצוע בדיקות מעבדה הקשורות לטיפול התרופתי על מנת שתוצאות בדיקות אלו יעמדו בפני הרופא המטפל בעת שהמטופל יגיע אליו.	מנכ"ל 43/2009: מנהל הסיעוד 70/2007

תכנית הלימודים

שעות	שם הקורס
28	1. פסיכופתולוגיה כללית (סיווג מחלות נפש)
64	2. פסיכופתולוגיה ייחודית (אוכלוסיות מיוחדות, הפרעות אכילה, מיניות ומגדר)
12	3. טראומה: PTSD ופגיעות מיניות בילדים ומבוגרים
40	4. פסיכופרמקולוגיה ועקרונות בניהול הטיפול התרופתי
10	5. היבטים חוקיים כולל המעמד המשפטי של האחות בפסיכיאטריה
162	6. גישות תיאורטיות ושיטות התערבות בקהילה ובאשפוז:
20	6.1 עקרונות וגישות התערבות פרטנית
24	6.2 הנחית הלומדים בביצוע התערבות משפחתית
64	6.3 הנחית קבוצה טיפולית ופסיכודרמה כשיטת טיפול
54	6.4 מיומנויות קליניות מתקדמות בפסיכיאטריה
30	7. ניהול הטיפול (Case Management) במטופל הסובל מהפרעה נפשית באשפוז ובקהילה
20	8. שיקום חולה נפש בקהילה
366	סה"כ תוכנית עיונית
224	סה"כ התנסות קלינית
590	סה"כ כללי

1. פסיכופתולוגיה כללית (28 שעות)

א. מיון וסיווג מחלות נפש לפי ה- DSM – וה- ICD (2 שעות)

ב. סכיזופרניה ופסיכוזות Schizophrenia spectrum and other psychotic (disorders)

מנגנונים ביולוגיים של המוח בהפרעה, מצבים קטטוניים, סוגים שונים של הזיות והיבטים קליניים בטיפול במצבים אלה, הפרעות בצורה ובתוכן של חשיבה והיבטים קליניים של הטיפול בהן, מפות טיפוליות ותכניות טיפול בסיעוד בטיפול בסימפטומים של הפרעות בספקטרום סכיזופרניה, היבטים טיפוליים ייחודיים בהתמודדות הפרט והמשפחה עם תחלואה בספקטרום הפסיכוטי. ניהול בריאות גופנית במטופלים עם רקע של סכיזופרניה: מניעה וטיפול באשפוז ובקהילה.

ג. הפרעות דיכאוניות (Depressive Disorders)

מנגנונים ביולוגיים של המוח בהפרעה, מצבים מלנכוליים ואגיטטיביים, דיכאון פסיכוטי והיבטים קליניים בטיפול במצבים אלה, מפות טיפוליות ותכניות טיפול בסיעוד בטיפול בסימפטומים של דיכאון, היבטים טיפוליים ייחודיים בהתמודדות הפרט והמשפחה עם תחלואה בספקטרום הדיכאון.

ד. הפרעות חרדה (Anxiety disorders)

ביולוגיה ופיזיולוגיה של המנגנון ההישרדותי, הפרעות חרדה במבוגרים, היבטים טיפוליים לא תרופתיים, התערבות טיפולית ב"התקף פאניקה", טכניקות הרפייה: שיטות כולל תרגול

ה. הפרעה ביפולרית (Bipolar and related disorders)

מנגנונים ביולוגיים של המוח בהפרעה, מצב פסיכוטי במניה היבטים קליניים בטיפול, מפות טיפוליות ותכניות טיפול בסיעוד בטיפול במטופל במצב מאני חריף, תכניות טיפול המשך ומעקב מרפאתי בקהילה, היבטים טיפוליים ייחודיים בהתמודדות הפרט והמשפחה עם תחלואה בספקטרום הדו-קוטבי.

ו. הפרעות קומפולסיביות אובססיביות

(Obsessive Compulsive and related disorders)

מנגנונים ביולוגיים של המוח בהפרעה, תת סוגים של OCD, שיטות טיפול לא תרופתיות בהפרעות ברצף טורדני כפייתי, היבטים טיפוליים ייחודיים בהתמודדות הפרט והמשפחה עם תחלואה בספקטרום זה.

- ז. הפרעות נוירוקוגניטיביות (Neurocognitive disorders)
ח. הפרעות אכילה (Feeding and eating disorders)
ט. הפרעות אישיות (Personality disorders)

2. פסיכופתולוגיה ייחודית (64 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יציג את השיטות המקובלות לסיווג מחלות הנפש בכלל ויתמקד בפסיכופתולוגיה ייחודית לילדים ונוער, לגיל הזקנה, לסובלים מהתמכרויות ומתחלואה כפולה ומהפרעות אישיות. בקורס יידונו מצבים מיצגים גישות טיפוליות וטיפוליים שכיחים בתחום. מיון וסיווג מחלות הנפש לפי ה – DSM ו- ICD עדכונים וחידושים בפסיכופתולוגיה.

תכני הקורס:

2.1 אוכלוסיות מיוחדות :

2.1.1 ילדים ונוער (32 שעות)

הפרעות קשב וריכוז, אוטיזם, מוגבלות שכלית, סכיזופרניה של הילדות, ספקטרום דו-קוטבי בילדות, הפרעות חרדה בילדות, דיכאון ואובדנות, לרבות פגיעה עצמית לא אובדנית, הפרעות אכילה בילדים ונוער, הפרעות התנהגות, גישות טיפוליות וטיפוליים שכיחים.

2.1.2 פסיכוגריאטריה (8 שעות)

בעיות בריאות שכיחות בגיל הזקנה, הפרעות פסיכוטיות, דליריום, דיכאון, דמנציה, אלצהיימר, ניצולי שואה גישה טיפולית וטיפוליים שכיחים.

2.1.3 התמכרויות ותחלואה כפולה (16 שעות)

א. שימוש, תלות והתמכרות לסמים: זיהוי המצבים הללו, מיון סמים, מאפיינים קליניים של התמכרויות לקבוצות הסמים השונות, מיזעור נזקים. כגון: אופיאטים, מריחואנה, סמי פיצוציות, ממריצים, הלוצינוגנים ניקוטין ואלכוהול, הקשר בין חוקיות הסם לנזקיו, סיבוכים, טיפול וגמילה מסמים ואלכוהול, תחלואה כפולה, התמכרות והיבטים ייחודיים בילדים ונוער, היבטים פסיכופרמקולוגיים בטיפול בתסמונות גמילה, היבטים נוירופסיכולוגיים של טיפול בהתמכרויות.

(מומלץ להזמין מרצים מצוות המחלקה לטיפול בהתמכרויות)

ב. עמותות ושירותים קהילתיים לתמיכה בנפגעי נפש ותחלואה כפולה

ג. מסגרות שיקום בקהילה כולל מסגרות דיור לתחלואה כפולה

2.2 הפרעות אכילה (Feeding and eating disorders) (4 שעות)

רצף התפחות ההפרעות וסימפטומטיקה ייחודית בילדים, נוער ומבוגרים

Anorexia Nervosa

Bulimia Nervosa

Binge Eating Disorder

סיבוכים ומצבי חירום: כגון, מצבי חירום קרדיאליים, הפרה במאזן האלקטרוליטים,

תסמונת האכלה מחדש (Refeeding Syndrome)

היבטים טיפוליים ושיטות טיפול ייחודיות

היבטים חוקיים ואתיים בטיפול

2.3 מיניות ומגדר (4 שעות)

הגדרות

הפרעות נפשיות בתפישת המגדר

ייחודיות הגישה הטיפולית באוכלוסייה של טראנסג'נדרים

3. טראומה (12 שעות)

3.1 פגיעות מיניות בילדים ובמבוגרים (8 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בהיבטים פסיכולוגיים, רגשיים ומשפטיים הקשורים לתחום הפגיעות המיניות על רצף הגילאים, זיהוי, תשאול, אבחון, טיפול ושיקום.

3.2 תסמונת פוסט טראומתית (4 שעות)

תיאור הקורס: הקורס יעסוק בהסברים פסיכולוגיים ופסיכוביולוגיים להתפתחות הפרעה

פוסט טראומטית, מהלך התגובה לארועים טראומטיים, סימנים וסימפטומים של PTSD - Post Traumatic Stress Disorder, Complex post-traumatic stress disorder, CPTSD - Complex Post Traumatic Stress Disorder, ACR - Acute Stress Reaction, הקשר לשימוש בחומרים פסיכואקטיביים, אבחון, תשאול, סוגיות טיפוליות. גישות טיפוליות וטיפולים שכיחים. שיטות טיפול ב Eye Movement Desensitization and Reprocessing (EMDR), ביופידבק.

4. פסיכופרמקולוגיה ועקרונות בניהול הטיפול התרופתי (40 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בעקרונות הטיפול הנורוביולוגי - בתרופות ובנזעי חשמל, במטופלים הסובלים מהפרעות נפשיות, לרבות תרגול באמצעות סימולציות

תכני הקורס:

א. אנטומיה ופיזיולוגיה של המוח בהקשר לטיפול התרופתי בבריאות הנפש,

מנגנוני פעולה, תופעות לוואי ומצבים טוקסיים הקשורים לשימוש בתרופות.

היבטים שונים של ניהול הטיפול התרופתי

ב. ניהול הטיפול בהתאם לסימפטומים, אנמנזה, אומדנים, הערכת וטיפול

בסיבוכים, פענוח בדיקות מעבדה, הדרכת המטופל והערכת מדדי הצלחה של הטיפול.

ג. פעולות סיעוד וסמכויותיו/ה של האח/ת בוגר/ת הקורס העל בסיס בניהול הטיפול

התרופתי, לפי הפירוט הבא:

4.1 עקרונות הטיפול הנורוביולוגי - הקדמה: רקע לשימוש בתרופות ובנזעי חשמל

בבריאות הנפש, היענות לטיפול, בחירת הטיפול המתאים.

4.2 אנטומיה ופיזיולוגיה של המוח כבסיס למתן טיפול תרופתי בבריאות הנפש -

מבנה תא עצב, מבנה המוח, מעבר האינפורמציה במוח, מסלולי דופמין במוח,

נורטרנסמיטורים הקשורים לתרופות פסיכותרופיות, מנגנוני פעולה של תרופות
נוגדות דיכאון, מייצבות מצב רוח, נוגדות פסיכוזת, ומרגיעות.

4.3 תרופות נוגדות פסיכוזת - תרופות טיפיות ואטיפיות, התוויות לטיפול והתוויות
נגד, תופעות לוואי, הטיפול בתופעות הלוואי כולל תרופות לטיפול בתופעות לוואי.

4.4 תרופות נוגדות דיכאון - קבוצות תרופות, התוויות והתוויות נגד, תגובות בין
תרופתיות, תופעות לוואי.

4.5 תרופות מייצבות מצב רוח - התוויות והתוויות נגד, תופעות לוואי, תגובות בין
תרופתיות, מצבי הרעלה.

4.6 תרופות נוגדות חרדה ולשינה - קבוצות תרופות, התוויות והתוויות נגד, תופעות
לוואי.

4.7 מצבי חירום בטיפול תרופתי.

4.8 קבלת החלטות בנוגע לטיפול תרופתי בבריאות הנפש.

4.9 ניתוח אירועים וסימולציות בהקשר לקבלת החלטות בנוגע לטיפול התרופתי.

4.10 הטיפול בנזעי חשמל - היסטוריה, היבטים חברתיים, עקרונות פיזיולוגיים,
התוויות והתוויות נגד, עקרונות הטיפול, תופעות לוואי, הכנת החולה. יודגשו
היבטים של ניהול טיפול תרופתי בקהילה והענות לטיפול בקרב נפגעי נפש.

5. היבטים חוקיים ואתיים (10 שעות)

תיאור הקורס:

בקורס יילמדו ההיבטים המשפטיים בהכשרת המטפל המקצועי. בנוסף, יעסוק בהגדרת
מעמדה המשפטי של האחות כמטפלת והתמקד בהיבטים חוקיים המשפיעים על
עבודתה.

תכני הקורס:

א. מעמד משפטי וחוקי של האחות כמטפלת:

1. חוקים, פסקי דין ואספקטים משפטיים הקשורים לטיפול בחולים לרבות סוגיית
ההסכמה מדעת, חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, החוק לטיפול בחולי נפש,
ופסקי דין המתייחסים למעמד המשפחה והאפוטרופוס כשותפים לקבלת החלטות
בטיפול בחולה.

2. היבטים בסדר הדין הפלילי, חוק העונשין.

3. המסגרת החוקית המעגנת את העיסוק בסיעוד: פקודת הרופאים, תקנות בריאות
העם וחוק המרשם הפלילי.

4. היבטים של סמכות, אחריות ומתן דין בעבודת האחות.
5. חוזרים ונהלים הרלוונטיים לטיפול בנפגע נפש, פעולות סיעוד, פעולות חריגות ועשיה מקצועית לשמירה על סמכויות.

ב. היבטים חוקיים בטיפול בנפגע נפש

1. החוק לטיפול בחולה הנפש ותקנותיו.
2. חוקים הנוגעים לעבודתה של האחות בבריאות הנפש בדגש על סוגיות משפטיות ואתיות בתחום.
3. עקרונות באבטחת איכות וניהול סיכונים ברמת הפרט והארגון, כולל תחקור אירועים חריגים.
4. מדיניות משרד הבריאות לצמצום הגבלה פיזית
5. חוק שיקום נפגעי נפש בקהילה.
6. היבטים חוקיים בטיפול בהתמכרויות

ג. מושגי יסוד:

1. אשפוז בהסכמה
2. אשפוז בכפייה כולל שימוש באמצעי כפייה
3. סמכויותיו של הפסיכיאטר המחוזי
4. צו אשפוז והוראת אשפוז
5. הוראת בדיקה
6. אשפוז קטינים
7. שחרור מטופל מאשפוז
8. התעללות וניצול חסרי ישע
9. תקיפה מינית

ד. היבטים אתיים בטיפול בנפגע נפש

1. דילמות אתיות ומשפטיות המתעוררות במסגרת הטיפול בנפגעי נפש, אשפוז כפוי, כולל דיון בסוגיית השימוש באמצעי כפייה בטיפול.
2. אתיקה ביחסי מטפל מטופל, בניית אמון ואי חריגה מגבולות הטיפול המקצועיים במפגש הטיפולי.
3. סוגיות אתיות במתן טיפול מקוון

6. גישות תיאורטיות ושיטות ההתערבות בקהילה ובאשפוז (162 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יסקור תיאוריות פסיכולוגיות נבחרות העוסקות בניסיון להבין את נפש האדם, להסביר הפרעות נפשיות כולל התמכרויות ולברר היבטים שונים של המפגש בין האח/ות המטפלת/ת למטופל. על בסיס תיאוריות אלה יובאו גישות טיפוליות שונות בפרט, במשפחה ובקבוצה ויבחנו היבטים שונים של שיטות טיפול אלה בקרב נפגעי נפש ומשפחותיהם בסביבה הטיפולית באשפוז והקהילה.

תכני הקורס:

6.1 עקרונות וגישות בהתערבות פרטנית (20 שעות)

1. עקרונות הגישה הפסיכו אנליטית דינמית: תיאורית הדחף של פרויד, תיאורית יחסי אובייקט של מרגרט מאהלר, מלני קליין, וויניקוט, תיאורית העצמי של קוהוט. הבנת מושגים כמו העברה והעברה נגדית, השלכה, הזדהות השלכתית, קביעות אובייקט, הברית הטיפולית.
2. עקרונות הגישה הקוגניטיבית התנהגותית: ביהביוריזם - רקע היסטורי, עקרונות הטיפול הקוגניטיבי - התנהגותי, הטיפול הקוגניטיבי התנהגותי בהשוואה לטיפולים אחרים, דוגמא לטיפול.
3. עקרונות להתערבות קצרת מועד, עקרונות בטיפול קצר מועד, טיפול קצר מועד ע"פ מאן.
4. עקרונות הגישה הפסיכו-חינוכית: הכרות עם התיאוריה, הרקע להתפתחותה, מושגי יסוד טכניקות ומיומנויות בהתערבות פסיכו-חינוכית.
5. עקרונות הגישה המוטיבציונית
6. טיפול פסיכותרפי תמיכתי
7. Shared decision making

6.2 הנחית הלומדים בביצוע התערבות משפחתית (24 שעות)

1. מחלת הנפש כמחלה כרונית בדגש על היבטים ייחודיים בהתמודדות משפחתית וחברתית.
2. מודלים להתערבות משפחתית, מאפייני המשפחה, אבחון משפחתי, חלוקת תפקידים וקונפליקטים במשפחה, מחלת נפש של בן משפחה (מבוגרים, ילדים)

- ונוער), דרכי התמודדות של משפחות עם מחלת נפש, חשיבות הטיפול במשפחות, מושגי יסוד בגישות שונות בטיפול משפחתי בדגש לייחודיות של רצף החיים: ילדים, נוער, מבוגרים והגיל השלישי
3. (E.E) Expressed Emotion
 4. גישות תיאורטיות ושיטות ההתערבות בקהילה ובאשפוז
 5. הנחיית הלומדים לביצוע התערבות משפחתית

6.3 הנחיית קבוצה טיפולית (64 שעות)

תיאור הקורס

המשתלם בקורס ינחה קבוצה טיפולית במקום עבודתו, תוך קבלת הדרכה פרטנית וקבוצתית. הנחיית הלומדים להתערבות קבוצתית כוללת: יישום מיומנויות בהנחיית קבוצות במסגרת כיתתית והנחיית קבוצה במקום עבודתו של הלומד.

במסגרת הקורס תנתן הדרכה כיתתית במהלכה:

- כל משתתף יציג לפני הכיתה את קבוצתו
- הצגת המודל ומטרות הקבוצה
- היכרות המשתתפים
- SETTING וחזרה קבוצתית
- יתקיים דיון בתהליך הקבוצתי לאור מושגים שנלמדו בהנחיית קבוצות

הדרכה פרטנית:

- תינתן במקום עבודה של הסטודנט על ידי supervisor בוגר קורס הנחיית קבוצות
- הסטודנט יגיש למנחה דוח הצגת מפגשי הקבוצה ויקבל הערכה על התערבותו

תכני הקורס

לימוד גישות מרכזיות בהתערבות קבוצתית:

1. גורמים מרפאים בקבוצה על פי ארווין יאלום
2. תהליכים בקבוצה על פי ביון
3. תהליכים בקבוצה על פי פוקס
4. שלבים בהתפתחות קבוצה על פי מקנזי
5. מאפיינים של טיפול קבוצתי ויתרונותיו לעומת טיפולים אחרים
6. הגישה הפסיכוסוציאלית בהנחיית קבוצה
7. תפקידים בקבוצה
8. תפקידי המנחה

9. תפקידי הקבוצה
10. אינטראקציות בתוך הקבוצה
11. גבולות וסטינג
12. סוגי הקבוצות
13. הנחייה משותפת (ב – CO קו)
14. פסיכודרמה כשיטת טיפול

6.4 מיומנויות קליניות מתקדמות בפסיכיאטריה (54 שעות)

הקורס יתמקד בהכשרת המטפל המקצועי ובפיתוחן של מיומנויות קליניות מתקדמות הדרושות ליצירת המסגרת הטיפולית, יצירת הקשר הטיפולי, אומדן וזיהוי צרכי המטופל ומשפחתו ושימוש בהתערבויות תומכות.

6.4.1 ביצוע אומדים רלוונטיים למצבם של מטופלים נפגעי נפש:

1. אומדן סטאטוס מנטלי
2. עקרונות של ראיון קליני של מטופל נפגע נפש ע"פ ה - DSM
3. יישום כלי אומדן ייחודיים כגון: המילטון, בק - BECK, PANS, BPRS
4. אומדן אובדנות
5. אומדן מסוכנות ואלימות

6.4.2 פיתוחן של מיומנויות קליניות מתקדמות הדרושות ליצירת המסגרת הטיפולית:

1. יצירת הקשר הטיפולי
2. חוזה טיפולי
3. קביעת Setting

6.4.3 שימוש במיומנויות תקשורת והתערבויות טיפוליות כגון:

1. תפיסה ערכית בבסיס הקשר הטיפולי – הומניות, חמלה, כבוד, אוטונומיה, בחירה אישית ושוויון
2. הקשבה פעילה
3. אמפטיה
4. שיקוף
5. הכלה

6. קונפרונטציה
 7. פראפרזה
 8. "מסגור" (reframing)
 9. תיקוף (מתן תוקף)
 10. זיהוי והתמודדות עם העברה והעברה נגדית
 11. השלכה והזדהות השלכתית
 12. התמודדות עם התנגדויות העולות במפגש הטיפול
 13. חווית המטופל באשפוז ובטיפול – כלים לשיפור חווית המטופל
 14. התמודדות עם הפרעות אישיות
 15. עקרונות טיפול באוכלוסיות במטופלים עם צרכים מיוחדים (כגון: אוטיזם, הנמכה קוגניטיבית)
 16. ראיון מוטיבציוני (Motivating Interview) (8 שעות)
 17. התערבות במשבר (8 שעות)
- סוגי דחק ומשבר, התערבות במצבי דחק של מעברים, שינוי (כולל משפחתי ותעסוקתי, הסתגלות לחולי, אובדן, אבל ושכול, התערבויות קליניות שונות וייחודיות לכלל הגילים.

6.4.4 יילמדו מיומנויות התערבות במצבי חירום בפסיכיאטריה. כגון:

- אובדנות
- פגיעה עצמית
- סוגיות ייחודיות באלימות והתמודדות ותחקיר אירוע בתחום אלימות
- מניעת הסלמה – תרגול ויישום מודלים למניעת הסלמה (Deescalation)
- "דברור" במצבי דחק ומצוקה אצל מטופלים

6.4.5 שחיקה בקרב צוות סיעודי - מומלץ להעביר כסדנה

- מאפיינים של שחיקה בקרב צוות
- התמודדות צוות עם מצבי דחק אלימות ומסוכנות
- מניעת שחיקה וכלים להתמודדות עם שחיקה והפחתתה

7. ניהול הטיפול Case Management בחולה פסיכיאטרי באשפוז ובקהילה (30 שעות)

א. מודלים לניהול הטיפול בנפגעי נפש ויישומם הקליני (20 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יציג את הרקע ההיסטורי והאידיאולוגי להתפתחות המתודה של ניהול טיפול בבריאות הנפש, יסקרו מודלים שונים לניהול טיפול בנפגעי נפש באשפוז ובקהילה.

תכני הקורס:

1. פיתוח יכולת אבחון והערכה, תכנון, קביעת סדרי עדיפויות, התערבות תוך שיתוף המטופל בקבלת ההחלטות (Shared decision making) ברמת הפרט, המשפחה, הקבוצה, תוך התאמת משאבים טיפוליים, ותיאום עם נותני טיפול אחרים באשפוז ובקהילה וביניהם מסגרות השיקום הפסיכיאטרי בקהילה, הוסטלים.
2. ניהול טיפול ומיומנויות קליניות הדרושות ליישום ניהול הטיפול בבריאות הנפש.
3. מושגי יסוד כגון נתיבי טיפול ומפות טיפול בבריאות הנפש.
4. שימוש במפות טיפוליות במצבים מיצגים בבריאות הנפש.
5. ימופו משאבים ושירותי טיפול באשפוז ובקהילה.
6. **הלומדים יישמו תכנית בניהול טיפול תוך הנחייה בנושאים הבאים:**
נוהל- ניהול טיפול באשפוז פסיכיאטרי, איסוף נתונים והצגת מטופל אישי לקראת ישיבת Intake, כתיבת תכנית טיפול והצגת התכנית בפגישות של ביקור מטופלים, ביצוע ותיעוד של מפגשים שוטפים, כתיבת סיכום ביניים וסיכום אשפוז, הגשת בקשה לנכות – המחלקה הראשונה

7. **ייחודיות של ניהול מקרים (Case management) בילדים ונוער:**

- היבטים ייחודיים בניהול טיפול בגיל הילדות והנעורים
- השמה חוץ ביתית: סוגי פנימיות בישראל, כתיבת הפניה לפנימייה
- כתיבת מכתב לוועדת איפיון וזכאות
- עבודה עם גורמי תמך עיקריים: הורים, אפוטרופוס
- ניהול סיכונים בניהול טיפול, עשה ואל תעשה
- איכות הטיפול, מדדי איכות בניהול טיפול בבריאות הנפש באשפוז וקהילה

ב. ניהול טיפול סימנים וסימפטומים בחולה הפסיכיאטרי (10 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יתמקד בפיתוח מיומנויות אומדן וניהול הטיפול בסימנים וסימפטומים לרבות סימפטומים של תחלואה משולבת (נפשית וגופנית). במהלך הקורס יילמדו היבטים תרבותיים, חברתיים ומגדריים המשפיעים על תפיסת הסימנים/הסימפטומים על ידי המטופל תוך מתן דגש על קידום בריאות ומניעה.

תכני הקורס:

1. התייחסות לסימפטומים גופניים הקשורים למחלת הנפש ושימוש בחומרים בהתבסס על מודלים רפואיים וסיעודיים בקבלת החלטות.
2. זיהוי, אומדן וקביעת האבחנה.
3. מדדי בקרה והערכה על תוכניות ההתערבות שהוצעו.
4. תרגול ושימוש במפות טיפוליות ואלגוריתמים קליניים תוך התייחסות למטופל ולמשפחה. הסמפטומים שיילמדו כוללים:
 - א. כאב (היבטים ייחודיים של כאב בבריאות הנפש, נוהל כאב באשפוז פסיכיאטרי, כאב נפשי)
 - ב. היבטים ייחודיים של תזונה בתחלואה פסיכיאטרית (כלכלת מטופלים, הפרעות בבליעה, הרגלי אכילה, היבטים של תזונה וטיפול תרופתי, הרגלי אכילה לקויים)
 - ג. דבקות בטיפול התרופתי
 - ד. הפרעות שינה
 - ה. סמפטומים הקשורים להפרעות פסיכיאטריות
 - ו. פעילות גופנית ככלי טיפולי בסימפטומים של תחלואה נפשית ומניעה של אורח חיים פסיבי
 - ז. נזקי עישון

בתיאום מול המרכז/ת יש להגיש תרגיל אינטגרטיבי הכולל יישום איזון סימפטומים, מומלץ על אחד מהסימפטומים שלא יילמדו בכיתה.

7. שיקום נפגעי נפש בקהילה (20 שעות)

תיאור הקורס:

הקורס יתמקד בתיאור וזיהוי הגורמים המשפיעים על איכות חייו של האדם הסובל ממחלה נפשית, ותפקידיה של האחות בשימור וקידום איכות חייו של החולה. הקורס יידון ברפורמה בבריאות הנפש, בחוק שיקום נפגעי נפש על כל היבטיו ובמדיניות שיקום נפגעי נפש באשפוז ובקהילה.

תכני הקורס:

1. המושג החלמה בשיקום (IMR) Illness Management and Recovery
2. מושגים בתחום השיקום (גישת הכוחות)
3. מאפייני שיקום באשפוז ובקהילה
4. זיהוי קבוצות בסיכון לפגיעה באיכות חיים
5. מודלים העוסקים בקידום בריאות ותפקידיה של האחות בהדרכת החולה הכרוני לשמירת אורחות חיים בריאים. בדגש על יכולת האחות ליזום התערבות לשמירת הבריאות ולקידומה, כדי לשפר את איכות חייו של החולה הפסיכיאטרי הכרוני
6. עמיתים מומחים
התכנים יכללו:
 - קידום איכות חיים ותחושת הרווחה
 - עבודה ותעסוקה
 - פעילות בשעות הפנאי
7. שיקום נפגעי נפש במסגרת החוק לשיקום נפגעי נפש בקהילה (2000)
 - סל שיקום
 - וועדת סל שיקום
 - סל שיקום על כל מרכיביו
 - זכויות נפגעי הנפש בביטוח לאומי
 - תפקידיה של האחות הפסיכיאטרית בהכנה, ביישום ובליווי המטופל ומשפחתו לשיקום בקהילה

רשימה ביבליוגרפית מעודכנת לשנת 2024 השתלמות מוכרת בסיעוד בריאות הנפש

מקורות משותפים לכל הקורסים

חוזרי מינהל הסיעוד המתפרסמים מעת לעת הינם מליבת העשייה ועל כן מחייבים את
המשתלמות להתעדכן באופן שוטף. אי לכך, כלל חוזרי מינהל הסיעוד שיפורסמו / יעודכנו עד
למועד בחינת הגמר הממשלתית יהיו חלק מהסילבוס המחייב לבחינה.

Comerford, K. (Ed.). (2024). **Nursing 2024 Drug Handbook**. Philadelphia, PA:
Wolters Kluwer.

מסגרת חוקית לעבודת האחות:

1. תקנות הרופאים (כשירויות לביצוע פעולות חריגות), תשס"א – 2001
https://www.health.gov.il/LegislationLibrary/Rofim_05.pdf
2. חוזר מנכ"ל מס' 43/2009 - פעולות סיעוד – עדכון חוזר 9/07 (מתאריך 17.05.07)
https://www.health.gov.il/hozer/mk43_2009.pdf
3. חוזר מנהל הסיעוד מס' 43/2001 – פעולות סיעוד
https://www.health.gov.il/hozer/ND43_01.pdf
4. חוזר מנהל הסיעוד מס' 45/2001 – קובץ הנחיות לביצוע פעולות חריגות,
מהדורה רביעית מעודכנת
<https://www.health.gov.il/UnitsOffice/nursing/professionals/instructions/Documents/harigot.pdf>
5. חוזר מנהל הסיעוד מס' 177/2021 – אחריות משמרת במחלקות, מרפאות ויחידות
טיפול (כלליות ומיוחדות) באשפוז ובקהילה – עדכון 2021
https://www.health.gov.il/hozer/ND177_2021.pdf
6. חוזר מנהל הסיעוד מס' 87/2010 - מתן מרשם בידי אח או אחות מוסמכים
https://www.health.gov.il/hozer/ND87_2010.pdf
7. חוזר מנהל הסיעוד 99/2013 – מומחיות בסיעוד
https://www.health.gov.il/hozer/ND99_2013.pdf
8. חוזר מנהל הסיעוד מס' 197/2022 – ריכוז הפעולות שנוספו מעת לעת לליבת
העיסוק המקצועי https://www.health.gov.il/hozer/nd197_2022.pdf
9. חוזר מנהל הסיעוד מס' 118/2016 – הבטחת רצף הטיפול הסיעודי בעת שחרור
ממוסד רפואי, עדכון 2016 https://www.health.gov.il/hozer/ND118_2016.pdf

10. חוזר מינהל הסיעוד מס' 144/18 – מיצוי הפוטנציאל התפקודי של האחות במערך האשפוז והקהילה https://www.health.gov.il/hozer/ND144_2018.pdf
11. חוזר מינהל הסיעוד מס' 151/19 - תהליך העברת משמרת "מקל" – במערך האשפוז והקהילה https://www.health.gov.il/hozer/ND151_2019.pdf
12. חוזר מינהל הסיעוד מס' 145/19 - איתור מסוכנות לנפילות בקרב מטופלים באשפוז ובקהילה https://www.health.gov.il/hozer/ND145_2019.pdf
13. חוזר מינהל הסיעוד מס' 155/19 – אומדן, מניעה וטיפול בכאב על ידי אחות מוסמכת במערך האשפוז והקהילה https://www.health.gov.il/hozer/ND155_2019.pdf
14. חוזר מנהל הסיעוד מס' 154/19 – מניעה איתור והתערבות בכף רגל סוכרתית על ידי אחיות מוסמכות במערך האשפוז והקהילה. https://www.gov.il/BlobFolder/policy/nd154-2019/he/files_circulars_nd_ND154_2019.pdf
15. חוזר המנהל הכללי מס' 6/2021- טיפול בתלונות בעקבות פגיעה או הטרדה מינית במהלך טיפול רפואי. <https://www.gov.il/he/Departments/policies/mk06-2021>
16. חוזר מנהל הסיעוד מס' 188/2021 פיתוח מקצועי מתמשך של האחות במערך האשפוז והקהילה https://www.health.gov.il/hozer/nd188_2021.pdf
17. חוזר מנהל הסיעוד מס' 191/2022 -תפקיד האחות המוסמכת בטיפול במטופל עם חשד לאירוע מוחי חד במערך האשפוז והקהילה. https://www.health.gov.il/hozer/nd191_2022.pdf
18. חוזר חטיבת הרפואה 11/2021 הנחיות למניעת זיהומים הקשורים בצנתרים בכלי דם לטווח קצר ולטווח ארוך https://www.health.gov.il/hozer/mr11_2021.pdf
19. חוזר מינהל הרפואה מס' 15/09 - הגבלה פיזית של מטופלים לצורך מתן טיפול רפואי https://www.health.gov.il/hozer/mr15_2009.pdf
20. חוזר חטיבת הרפואה מס' 9/2022 - הערכה, ניטור ושימוש מושכל בתכשירים לטיפול בכאב שאינו ממקום סרטני https://www.gov.il/BlobFolder/policy/mr0092022/he/files_circulars_mr_mr09_2022.pdf
21. חוזר מינהל הסיעוד מס' 204/2023 בנושא: "תפקיד האחות המוסמכת בתגובה אנפילקטית (Anaphylaxis) במערך האשפוז והקהילה-עדכון 2 https://www.gov.il/BlobFolder/policy/nd204-2023/he/files_circulars_nd_nd204_2023.pdf

22. חוזר מינהל הסיעוד מס' 206/2023 בנושא "הזרקת תרופות לחסם עצבי פריפרי במבוגרים וילדים, כפעולת סיעוד לאחות מוסמכת במחלקות האשפוז בבית החולים על פי רשימת תרופות, הזרקה ראשונה תבוצע על ידי רופא תוצר הוועדה לפעולות חריגות

https://www.health.gov.il/hozer/nd197_2022.pdf

בריאות הנפש

Halter, M.J. (2022). **Varcolis' Foundations of Psychiatric-Mental Health Nursing Care** (9th Ed.). Elsevier: Evolve Study Resources
American Psychiatric Association (2013). **Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders** (5th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Publishing

חוקים והנחיות בזיקה לעשייה הסיעודית ותחום ההכשרה:

1. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות – 1962, ס' 14, 15, 18, 22, 33, 38
2. חוק הגנה על חוסים – 1966, פרקים א, ב, ג, (ס' 4-7)
3. פקודת הסמים המסוכנים – 1973, פרק ג', ס' 11, 12
4. חוק הפיקוח על מוסדות לטיפול בהתמכרויות ותקנותיו
5. חוק חסרי ישע – 1977, תת פרק (סימן ו' 1) של חוק העונשין (תיקון 21)
6. חוק טיפול בחולי נפש – 1991
7. תקנות טיפול בחולי נפש – 1992
8. חוק שיקום נכי נפש בקהילה – 2000
9. חוזר המנהל הכללי מס' 10/2018 - הגבלה מכנית ובידוד מטופלים באשפוז פסיכיאטרי
10. חוזר מנהל הרפואה מס' 17/06 – חובת ההודעה על נפגעי אלימות במשפחה, ניצול מיני והזנחה של קטינים וחסרי ישע
11. חוזר מנהל הרפואה מס' 39/2013 – ניפוק קלזופין - עדכון
12. חוזר מנכ"ל מס' 28/09 – מיסוד הקשר בין הורים לבין מערכת הבריאות ביחס לילדיהם
13. חוזר מנכ"ל מס' 12/20 – טיפול בחשד לאלימות כנגד חסרי ישע המטופלים במערכת הבריאות
14. נוהל מנהל הרפואה, אגף לבריאות הנפש, מס' 70.002.1: נוהל אמות מידה לשירות מרפאתי בבריאות הנפש הניתן לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי
15. חוזר מנכ"ל מס' 8/2015 – הנחיות לתקופת מעבר מיום כניסת הרפורמה בבריאות הנפש לתוקף
16. חוזר חטיבת הרפואה מס' 18/2020 – הנחיות לטיפול בקלזופין (לפונקס, לוזפין)
17. נוהל מנהל הרפואה מס' 0049/2003 – נוהל טיפול מרפאתי כפוי
18. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.001 - קבלה, בדיקה וטיפול במלר"ד לשם אשפוז בבית חולים פסיכיאטרי
19. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.002 – קבלה ואשפוז בבית חולים
20. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.003 – הבטחת רצף טיפול

21. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.004 – ניהול תכנית טיפול באשפוז
22. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.005 – יחידות המספקות טיפולים מיוחדים (טיפול בנזעי חשמל – ECT)
23. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.006 – שחרור מטופל מאשפוז פסיכיאטרי
24. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.007 – העברת מטופל באשפוז פסיכיאטרי
25. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.008 – ניהול כאב באשפוז פסיכיאטרי
26. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.010 – ניהול תכנית טיפול תזונתי למטופלים באשפוז
27. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.014 - נוהל עבודה עם משפחות של מטופלים באשפוז פסיכיאטרי
28. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 51.015 – ניהול טיפול תרופתי באשפוז פסיכיאטרי
29. נוהל אגף לבריאות הנפש מס' 90.01 - הנגשה תרבותית של שרותי בריאות נפש לאנשים על הקשת הטרגית https://www.health.gov.il/hozer/mtl_90-01.pdf

התנסות קלינית בבריאות הנפש

היקף ההתנסות:

- 224 שעות

מטרת ההתנסות:

- פיתוח מיומנויות ייחודיות בניהול טיפול במטופל הסובל מהפרעה נפשית באשפוז ובקהילה
- ליווי מטופל לתהליך שיקום
- קבלת החלטות קליניות בניהול טיפול תרופתי, על בסיס פעולות סיעוד המוכרות לבוגרי ההשתלמות המוכרת בפסיכיאטריה בקהילה, כמפורט להלן:
- 1. החלטה על עצירה או הפחתה של מתן תרופות נירולפטיות, נוגדי חרדה, מייצבי מצב רוח ונוגדי דיכאון, בהתאם לפרוטוקול פרטני.
- 2. החלטה על הוספת מנה חד פעמית של תרופות אנטי פרקינסוניות כעזרה ראשונה, בהתאם לפרוטוקול פרטני.
- 3. החלטה על מתן חד פעמי של תרופות נוגדות חרדה כעזרה ראשונה, בהתאם לפרוטוקול פרטני.
- 4. החלטה על ביצוע בדיקות מעבדה הקשורות לטיפול תרופתי כרוני.

דרישות קדם:

1. עמידה בהצלחה במבחני ידע מקדימים בתכנים המחייבים במהלך הקורס
2. עמידה בהצלחה במבחן הכולל תחומים הבאים:

חוק, פסיכופתולוגיה כללית וייחודית, טראומה, פסיכופרמקולוגיה, מיומנויות קליניות, ניהול

טיפול, שיקום

יעדים של התנסות קלינית:

1. יישום הידע הקליני הנרכש.
2. ביצוע המיומנויות הנדרשות כמפורט בפנקס פעילויות.
3. יישום פעולות סיעוד באופן עצמאי.

מסגרת ההתנסות:

ההתנסות הקלינית תתקיים במרפאות (יש להשתדל לשלב התנסות בתחלואה כפולה), קהילה-מסגרות סל שיקום, אשפוזיות ציבוריות ובמחלקות הנבחרות בהנחיית רופאים מומחים בפסיכיאטריה ובהנחיית מדריך קליני מורשה.

שילבי ההתנסות הקלינית

1. התנסות במרפאות בריאות הנפש

מטרה

- השתתפות פעילה ביישום מיומנויות אומדן בהנחיית הרופא המטפל:
 - אנמנזה רפואית
 - אומדן גופני
 - סטטוס מנטלי
 - בדיקות עזר שגרתיות וייחודיות ופענוח תוצאותיהן
 - תהליכי קבלת החלטות עד לקביעת האבחנה
- תרגול המיומנויות של קבלת החלטות קליניות, בפקוח ובבקרת הרופא המנחה.

משך ההתנסות: 104 שעות

- 1-3 ימים בצמוד לאחות של המרפאה: סיור והדרכה על ידי אחות אחראית מרפאה (חשיפה ולמידה של תפקיד האחות במרפאת בריאות הנפש)
- 10-12 ימים בצמוד לרופא מדריך

מטלות ההתנסות

- המשתלם יתעד את מהלך הטיפול ב- 6 יומני פעילות (מצ"ב נספח מס' 1 –יומן פעילות). יש לתעד מטופל לכל מצב מייצג מהנושאים הבאים:
 - טיפול תרופתי במייצבי מצב רוח .
 - טיפול תרופתי בנוגדי דיכאון (שני יומנים לפחות).
 - טיפול תרופתי בנוגדי פסיכოזה (שני יומנים לפחות).
 - טיפול תרופתי בנוגדי חרדה (שני יומנים לפחות).
 - טיפול תרופתי אנטי פרקינסוני (שני יומנים לפחות).
 - החלטה על הפניה לבדיקות מעבדה דחופות
- הלומד יגיש 'הצגת מקרה' למנחה/ מרכזת הקורס על פי ההנחיות המפורטות בתדריך לכתיבת "Case Study" רחב ומעמיק המייצג את כל רוחב העשייה. בחירת המטופל תעשה בתיאום עם המנחה, בדגש על תהליך קבלת החלטות בפעולות סיעוד (נספח 2).

הערכת התנסות:

הערכה שוטפת ומשוב של הרופא המנחה במהלך ההתנסות על גבי יומני הפעילויות ועל טופס הערכה מסכמת (נספח מספר 3).

דרישות סיום:

- ציון עובר 70 בהתנסות מהווה 90% מציון ההתנסות.
- ציון 70 לפחות בתרגיל ההגשה מהווה 10% מציון ההתנסות.

2. התנסות במחלקות אשפוז וחשיפה למסגרות שיקום שונות בקהילה

א. התנסות קלינית באשפוז: 120 שעות – 15 ימים

- 2 ימי התנסות יוקצו לתחום השיקום (כולל תחלואה כפולה)
 - 2 ימי התנסות יוקצו לתחום ילדים ונוער (כולל סיור במסגרות טיפול)
 - סה"כ ימי התנסות קלינית באשפוז מבוגרים: 11 ימים
- מטרה:** ניהול הטיפול במטופל ומשפחתו על הרצף אשפוז קהילה.

יעד:

א. תרגול המיומנויות המפורטות בפנקס הפעילות בהנחיית וותימת מדריך קליני מורשה (נספח 4).

ב. הלומד יגיש 'הצגת מקרה' למנחה/ מרכזת הקורס "Case Study" רחב ומעמיק המייצג את כל רוחב העשייה בשיטת ניהול מקרה (Case Management) (נספח 5)

הערכה

המדריך הקליני יעריך את המשתלם ויתן משוב על גבי פנקס פעילויות, עבודה של הצגת ניהול מקרה ובנוסף יכתוב הערכה מסכמת בטופס מובנה או בטופס ייחודי למוסד הלימודים (נספח מספר 6).

נספח 1: יומן פעילות בהתנסות הקלינית במרפאה בהשתלמות מוכרת בבריאות הנפש

תאריך: _____ שם הלומד: _____ חתימת הלומד: _____

שם הרופא: _____ חתימה וחותמת הרופא: _____

נוגדי חרדה - החלטה על מתן חד פעמי	
תיאור המקרה	
תשאול רפואי	
	אנמנזה רפואית
	אומדן גופני רלוונטי
	בדיקות אבחון ופענוח
	טיפול תרופתי נוכחי
תהליכי חשיבה ואבחנה	
	אבחנה מבדלת
	קביעת אבחנה כולל הנמקה
	סיבוכים וסיכונים צפויים

התערבות תוכנית טיפולית	
	תרופתית
	הפנייה לבדיקות
	הפנייה למומחים
	הפנייה למלר"ד
	הדרכה
החלטה על המשך מעקב קליני	
זיהוי תופעות לוואי	
טיפול בתופעות לוואי והרעלה	
מדדי הערכה להתערבות	
משוב והערכה	

יומן פעילות בהתנסות הקלינית בקורס על בסיסי בפסיכיאטריה

תאריך: _____ שם הלומד: _____ חתימת הלומד: _____

שם הרופא: _____ חתימה וחותמת הרופא: _____

נוגדי דכאון - החלטה על עצירה או הפחתת מינון	
תיאור המקרה	
תשאול רפואי	
	אנמנזה רפואית
	אומדן גופני רלוונטי
	בדיקות אבחון ופענוח
	טיפול תרופתי נוכחי
תהליכי חשיבה ואבחנה	
	אבחנה מבדלת
	קביעת אבחנה כולל הנמקה
	סיבוכים וסיכונים צפויים

התערבות תוכנית טיפולית	
	תרופתית
	הפנייה לבדיקות
	הפנייה למומחים
	הפנייה למלר"ד
	הדרכה
החלטה על המשך מעקב קליני	
זיהוי תופעות לוואי	
טיפול בתופעות לוואי והרעלה	
מדדי הערכה להתערבות	
משוב והערכה	

יומן פעילות בהתנסות הקלינית בקורס על בסיסי בפסיכיאטריה

תאריך: _____ שם הלומד: _____ חתימת הלומד: _____

שם הרופא: _____ חתימה וחותמת הרופא: _____

מייצבי מצב רוח - החלטה על עצירה או הפחתת מינון	
תיאור המקרה	
תשאול רפואי	
	אנמנזה רפואית
	אומדן גופני רלוונטי
	בדיקות אבחון ופענוח
	טיפול תרופתי נוכחי
תהליכי חשיבה ואבחנה	
	אבחנה מבדלת
	קביעת אבחנה כולל הנמקה
	סיבוכים וסיכונים צפויים

התערבות תוכנית טיפולית	
	תרופתית
	הפנייה לבדיקות
	הפנייה למומחים
	הפנייה למלר"ד
	הדרכה
החלטה על המשך מעקב קליני	
זיהוי תופעות לוואי	
טיפול בתופעות לוואי והרעלה	
מדדי הערכה להתערבות	
משוב והערכה	

יומן פעילות בהתנסות הקלינית בקורס על בסיסי בפסיכיאטריה

תאריך: _____ שם הלומד: _____ חתימת הלומד: _____

שם הרופא: _____ חתימה וחותמת הרופא: _____

תרופות נירולפטיות - החלטה על עצירה או הפחתת מינון	
תיאור המקרה	
תשאול רפואי	
	אנמנזה רפואית
	אומדן גופני רלוונטי
	בדיקות אבחון ופענוח
	טיפול תרופתי נוכחי
תהליכי חשיבה ואבחנה	
	אבחנה מבדלת
	קביעת אבחנה כולל הנמקה
	סיבוכים וסיכונים צפויים

התערבות תוכנית טיפולית	
	תרופתית
	הפנייה לבדיקות
	הפנייה למומחים
	הפנייה למלר"ד
	הדרכה
החלטה על המשך מעקב קליני	
זיהוי תופעות לוואי	
טיפול בתופעות לוואי והרעלה	
מדדי הערכה להתערבות	
משוב והערכה	

יומן פעילות בהתנסות הקלינית בקורס על בסיסי בפסיכיאטריה

תאריך: _____ שם הלומד: _____ חתימת הלומד: _____

שם הרופא: _____ חתימה וחתימת הרופא: _____

תרופות אנטי פרקינסוניות - החלטה על מתן חד פעמי	
תיאור המקרה	
תשאול רפואי	
	אנמנזה רפואית
	אומדן גופני רלוונטי
	בדיקות אבחון ופענוח
	טיפול תרופתי נוכחי
תהליכי חשיבה ואבחנה	
	אבחנה מבדלת
	קביעת אבחנה כולל הנמקה
	סיבוכים וסיכונים צפויים

התערבות תוכנית טיפולית	
	תרופתית
	הפנייה לבדיקות
	הפנייה למומחים
	הפנייה למלר"ד
	הדרכה
החלטה על המשך מעקב קליני	
זיהוי תופעות לוואי	
טיפול בתופעות לוואי והרעלה	
מדדי הערכה להתערבות	
משוב והערכה	

יומן פעילות בהתנסות הקלינית בקורס על בסיסי בפסיכיאטריה

תאריך: _____ שם הלומד: _____ חתימת הלומד: _____

שם הרופא: _____ חתימה וחותמת הרופא: _____

זיהוי ומניעת סיבוכים ומצבי חירום - החלטה על הפניה לביצוע בדיקות מעבדה דחופות	
תיאור המקרה	
תשאול רפואי	
	אנמנזה רפואית
	אומדן גופני רלוונטי
	בדיקות אבחון ופענוח
	טיפול תרופתי נוכחי
תהליכי חשיבה ואבחנה	
	אבחנה מבדלת
	קביעת אבחנה כולל הנמקה
	סיבוכים וסיכונים צפויים

התערבות תוכנית טיפולית	
	תרופתית
	הפנייה לבדיקות
	הדרכה
החלטה על המשך מעקב קליני	
זיהוי תופעות לוואי	
טיפול בתופעות לוואי והרעלה	
מדדי הערכה להתערבות	
משוב והערכה	

נוסח 2: תדריך לכתיבת Case Study

בחר, מטופל/ת אשר מקבל טיפול ע"י תרופות מהקבוצות הבאות (נא לאשר את הבחירה עם מרכזת הקורס):

- מייצבי מצב רוח
- תרופות ניורולפטיות
- נוגדי חרדה (תרופות הרגעה)
- תרופות אנטיפרקינסוניות
- נוגדי דיכאון

הנחיות לכתיבת Case Study

1. הצגת נתוני האומדן הבריאותי של המטופל הכוללים:
 - פרטים סוציו דמוגרפיים.
 - רקע בריאותי ומצב תפקודי.
 - טיפול תרופתי.
 - בדיקות עזר קודמות (אם ניתן, להתייחס לממצאי יועצים / מומחים).
2. מהי התלונה / הבעיה בעקבותיה המטופל אושפז במחלקה או פנה למטפל.
3. מהם הממצאים של הסטאטוס המנטלי שביצעת.
4. מהם ממצאי האומדן הגופני הרלוונטיים למצבו של המטופל.
5. מהם בדיקות המעבדה, בדיקות ההדמיה וממצאים נוספים רלוונטיים לתלונתו ולמצבו הבריאותי של המטופל.
6. מהן האבחנות המבדלות לתלונתו של המטופל.
7. איזה מבין האבחנות מתאימה למצבו של המטופל ומדוע.
8. מהם הסיכונים והסיכונים הצפויים למטופל בהתייחס לאבחנה, גיל, גורמי סיכון, טיפול תרופתי וגורמים רלוונטיים נוספים.
9. מהו הטיפול שניתן למטופל על ידי הרופא המטפל (כולל התערבות תרופתית, הפניה לבדיקות רלוונטיות, הפניה למומחים, הפניה למלר"ד והדרכה).
10. השוואת הטיפול שניתן למטופל עם העקרונות המפורטים ב- clinical guidelines ספציפי (כולל התערבות תרופתית, הפניה לבדיקות רלוונטיות, הפניה למומחים, הפניה למלר"ד וכן הדרכה).
11. האם נקבעו יעדים לטיפול?
12. מהם המדדים שבעזרתם ניתן להעריך את תוצאות הטיפול שניתן למטופל.
13. הערכת הטיפול שניתן בעזרת מדדים אלו.

**נספח 3: הערכה קלינית של הישגי הסטודנט במרפאה - השתלמות מוכרת
בבריאות הנפש**

שם הסטודנט: _____ שם הרופא מנחה: _____ מקום
ההתנסות: _____

ציון	קריטריון
	א. מפגין ידע קליני בתחומים הבאים:
	א.1. פתופיזיולוגיה, סימנים וסימפטומים אופייניים
	א.2. עקרונות הטיפול ומדדים להערכתו
	א.3. טיפול תרופתי (מטרות, מנגנוני פעולה, התוויות נגד, תופעות לוואי, תגובות בין תרופתיות)
	א.4. מניעה וזיהוי סיבוכים ומצבי חירום
	ב. מיישם מיומנויות בקבלת החלטות קליניות:
	ב.1. ביצוע אנמנזה ... לרבות סטאטוס מנטאלי
	ב.2. הבנת האבחנה על סמך בדיקה פסיכיאטרית
	ב.3. פיענוח תוצאות מעבדה ... והפניה לבדיקות רלוונטיות
	ב.4. בניית תכנית טיפול עבור המטופל
	ב.5. הערכת סיכונים צפויים ונקיטת צעדים למניעת סיבוכים (ייזום בדיקות, הפניה למומחים, הדרכה לאורח חיים בריא וטיפול תרופתי)
	ב.6. קבלת החלטות במסגרת 4 פעולות הסיעוד של על בסיסי בריאות הנפש
	ב.7. ביצוע הדרכת מטופל ומשפחה

הערות הרופא.ה המנחה:

הערות המשתלמ.ת:

ציון סופי _____ חתימת הרופא.ה מנחה וחותמת _____

חתימת המשתלמ.ת _____ תאריך _____

נספח 4: פנקס פעילויות במחלקה – חתימת ביצוע ע"י מדריך קליני מורשה או מרכזת הקורס

ביצוע	מיומנויות
	איסוף נתונים - תשאול ואנמנזה היסטוריה רפואית, סטטוס מנטלי
	ביצוע אומדנים: כאב, הערכה תפקודית, איכות חיים, קשרים חברתיים, מקורות תמיכה ויחסים בתוך המשפחה, מסוכנות, סביבה / חפצים מסוכנים, היענות לטיפול עצמי
	אומדן גופני - בדיקה פיזיקאלית: מצב העור / חבלות
	הפניה לבדיקות עזר (אם רלוונטי)
	יצירת קשר טיפולי
	חזרה טיפולי
	זיהוי בעיות עיקריות
	היכרות ושיחה עם המשפחה
	מתן אלטרנטיבות לטיפול: תרופתי, תעסוקתי, דיורי, קביעת סוג הטיפול (קבוצתי / אישי)
	הצגת מטרות הקבוצה / מפגש
	היכרות המשתתפים
	גיבוש חזרה
	ניהול שיחה של קבוצה
	סיכום מפגש
	מתן תמיכה והדרכת המשפחה
	גישור בין המטופל למשפחה
	הכנת חולה לטיפול ב- ECT, ליווי החולה ל- ECT והדרכה
	אומדן פוטנציאל לאלימות
	אומדן פוטנציאל לפגיעה עצמית ולאובדנות
	תשאול על פגיעה מינית בקבלת מטופל/ת למחלקה
	זיהוי, מניעה וטיפול בחולה המסוכן לעצמו ו/או לאחרים, קבלת החלטה ויישום בנוגע לשימוש באמצעי כפייה, כולל בחינת אלטרנטיבות אפשריות
	יצירת קשר, הדרכה ודיווח לגורמים רלוונטיים טיפוליים (מקום עבודה, הוסטל, מרפאה קהילתית, רופא מטפל).
	הצגת המטופל בועדת סל שיקום/ השתתפות בועדת סל שיקום
	הצגת המטופל ודיון מקצועי + קבלת החלטות בשיתוף יועצים בצוות

	לתוכנית הטיפול שנקבעה	הדרכת המטופל משפחתו
	לטיפול תרופתי (התוויות, מינונים, אופן מתן, תופעות לוואי, סימני מינון יתר, בדיקות מעקב נדרשות, מצבים ייחודיים בהם נדרש שינוי / הפסקה במתן התרופה)	
	לשיפור היענות לטיפול	
	לנוהלי היחידה / מחלקה	
	זכויות וחובות של המטופל	
	היגיינה	
	תזונה נכונה	
	הרגלי חיים ופעילות גופנית	
	מיניות	
	שינה	
	התמודדות עם הלוצינציות	
	לקראת הופעה בועדת סל שיקום	
	לשחרור / מעבר למסגרת טיפולית אחרת	
	- יום התנסות במסגרות דיור - יום התנסות במסגרות לטיפול בהתמכרויות באישפוזית, מרכז לטיפול תרופתי ממושך או מרכזים אמבולטוריים לתחלואה כפולה. - יום התנסות במסגרות תעסוקה	התנסות במסגרות שיקום בקהילה

נספח 5: הנחיות לכתיבת עבודה Case Study במסגרת התנסות קלינית על בסיסית באשפוז (Case Management)

1. מטרת העבודה: יישומם של גופי הידע מתחומי הסיעוד הפסיכיאטרי, התערבות פרטנית, ניהול טיפול, שיקום פסיכיאטרי, התפתחות האדם והפסיכופתולוגיה, פסיכופרמקולוגיה, טיפול קבוצתי, התערבות משפחתית.
2. העבודה אמורה לשקף עשייה סיעודית מקצועית בתחום ובשיטת ניהול הטיפול במתמודד וגורמי תמיכה שלו עם מחלה נפשית ולאורך כל הרצף הטיפולי על כל מסגרותיו השונות ברצף הטיפול מביה"ח עד הקהילה (case management)
3. העבודה תוגש מודפסת ברוח 1.5 בין השורות. המועד האחרון להגשת העבודה הוא

בתיאום עם מרכז הקורס

מבנה העבודה:

1. **הצגת המקרה:** הצגת המטופל: נתוני רקע, השכלה, צבא, עיסוק נוכחי, גדילה והתפתחות, משפחה, תורשה במשפחה, יחסים במשפחה, משברים, התפתחות המחלה, סימנים וסימפטומים כחלק מסטטוס מנטלי עדכני, טיפול בכל היבטיו הביו-פסיכו-סוציאליים.
2. **תהליך ההתערבות:** יכולת תיאור של האינטראקציה מטפל- מטופל בשלבי ההתערבות השונים:

א. שלב יצירת הקשר הטיפולי הראשוני: תיאור המפגש הראשון: הביטויים המילוליים הרגשיים וההתנהגותיים של מטופל בשלב הזה תוך הדגשת המיומנויות והטכניקות שסייעו ליצירת הקשר, חיזוקו והעמקתו, קביעת חוזה טיפולי, תיאור קצר לתחושותיו והקשיים בהם נתקל המטפל בשלב זה.

יש לצרף את הדו"ח התהליכי המפרט את מהלך הפגישה הראשונה עם המטופל.

ב. שלב הגדרת הבעיות:

זיהוי בעיות תוך הבלטת שיתופו ומעורבותו של המטופל בתהליך הגדרת הבעיות. בניית תכנית טיפול ביו-פסיכו-סוציאלית

ג. שלב ההתערבות – תוכנית טיפול:

תיאור תהליך ההתערבות בכל בעיה ובעיה אשר הוגדרו יחד עם המטופל תוך התייחסות לתיאור הבעיה וביטוייה, תיאור התהליך האינטראקטיבי מטפל – מטופל שהוביל לשיפור תוך התייחסות להיבטים שיקומיים בתוכנית הטיפול.

יש להדגיש את מעורבותו ושיתופו של המטופל בתהליך הפתרון של כל בעיה ואת הטכניקות והמיומנויות הטיפוליות בהן הסתייע המטפל בתהליך ההתערבות.

ד. סיום טיפול ופרידה מהמטופל: תיאור המפגשים האחרונים המוקדשים לסיום הטיפול והפרידה. תיאור ביטויים מילוליים, רגשיים והתנהגותיים שזוהו בתהליך הפרידה וכיצד הייתה ההתייחסות הטיפולית של הלומד אליהם.

3. סיכום התהליך האישי/רפלקסיה:

א. תיאור התהליך הטיפולי שבו התנסית.

ב. הערכת יכולות טיפוליות קיימות ויכולות הטעונות שיפור – פירוט היכולות הטיפוליות שרכשת או חזקת במהלך הקורס וההתנסות, איך הן באו לידי ביטוי בטיפול ומה תרומתו של הקורס לפיתוח יכולות אלו, וכן פירוט היכולות שהיית רוצה לחזק או לשפר.

4. רשימה ביבליוגרפית.

נספח 6: הערכה קלינית של הישגי הסטודנט במחלקות אשפוז - השתלמות מוכרת בבריאות הנפש

שם הסטודנט: _____

שם המדריך הקליני: _____

מקום ההתנסות: _____

1. ההערכה מתייחסת למידת השגת המטרות של ההתנסות.
2. הערכת ההתנסות הקלינית של הסטודנט תעשה במהלך השבוע האחרון של ההתנסות.
3. התחומים "התנהגות מקצועית" ו"בטיחות" מהווים תנאי הכרחי לציון עובר בהתנסות.
4. ציון עובר בהתנסות הוא 70.
5. המעריך יסכם את התרשמותו הכללית מהסטודנט.
6. המעריך והסטודנט יחתמו על ההערכה.

התנהגות הכרחית לציון עובר:

סטודנט שלא עבר אחד מהסעיפים בתחום ההתנהגות ו/או הבטיחות לא עבר את ההתנסות כולה:

התנהגות אישית ומקצועית:

1. פועל תוך שמירה על הקוד האתי זכויות המטופל. עבר/ לא עבר
2. מפגין התנהגות הולמת בקשריה עם מטופלים, ממונים ועמיתים. עבר/ לא עבר
3. לוקח אחריות על מעשיו תוך הכרת גבולותיו האישיים והמקצועיים. עבר/ לא עבר
4. מתנהג בצורה נאותה כלפי מטופלים ובני משפחותיהם. עבר/ לא עבר
5. מדווח על טעויות ועל כמעט טעויות. עבר/ לא עבר
6. מקבל משוב ומשנה התנהגות בהתאם. עבר/ לא עבר

בטיחות:

שומר על עקרונות הבטיחות של המטופל ועצמו ומדווח על טעויות של עצמו. עבר/ לא עבר

התרשמות כללית מהסטודנט:

א. מפגין ידע קליני בתחומים הבאים:	
	פיתוח קשר טיפולי עם מטופלים
	ביצוע איסוף אנמנזה רפואית
	ביצוע ראיון מטופלים
	ביצוע סטטוס מנטלי
	בניית תכנית הטיפול עבור מטופל ספציפי
	בניית תכנית הטיפול במסגרת גישת ניהול הטיפול case management
	בניית תכנית טיפול שיקומית מתאימה
	הדרכת מטופל על סל שיקום
	הדרכה פרטנית תרופתית
	ביצוע טיפול קבוצתי
	זיהוי וטיפול במצבי חירום
	ליווי מלא של מטופל ל-ECT הכולל הדרכה, הכנה, מעקב
	ביצוע אומדן גופני של הפרעות גופניות ותופעות הלוואי של טיפול תרופתי

הערות המדריכה:

הערות המשתלמ.ת:

ציון סופי _____ חתימת המדריכה וחותמת _____

חתימת המשתלמ.ת _____ תאריך _____